EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

Lakivaliokunta

4.9.2025

Perustuslakivaliokunnalle

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hallituksen esitys laiksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta (HE 48/2025 vp)

Lakivaliokunnassa on valmistelevasti käsiteltävänä hallituksen esitys 48/2025 vp, jossa ehdotetaan muutettavaksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia. Muutoksella annettaisiin Suomen viranomaisille toimivalta muuntaa vieraassa valtiossa määrätty kuolemanrangaistus Suomessa täytäntöön pantavaksi vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa tehokas rikosvastuun toteutuminen myös sellaisissa tilanteissa, joissa Suomen kansalaiselle tai henkilölle, jonka kotipaikka on Suomessa, on vieraassa valtiossa määrätty kuolemanrangaistus eikä sitä voida voimassa olevan sääntelyn perusteella panna Suomessa täytäntöön muuntamalla seuraamus vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi.

Hallituksen esitykseen sisältyy arvio, jossa tarkastellaan ehdotusten suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestyskysymyksiä (s. 12–16). Esityksen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Lakivaliokunnan esityksestä järjestämässä asiatuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että lakiehdotukseen sisältyy valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisia kysymyksiä. Kuulemisessa on tuotu esimerkiksi esiin, että ehdotettu sääntely on valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen, koska sääntely merkitsee kannanottoa muualla tuomitun kuolemanrangaistuksen ja siihen johtaneen oikeudenkäynnin hyväksymisestä. Tämän vuoksi asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että lakiehdotuksessa on suhteessa perustuslain 7 §:n 2 momentissa säädettyyn kuolemanrangaistuksen kieltoon sellainen epäselvyys, joka vuoksi lakiehdotus on syytä saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Toiseksi on tuotu esiin, että esityksen perusteluissa (HE, s. 14—15) todetaan, että kuolemanrangaistuksen muuntamis- ja täytäntöönpanomenettelyssä on kyse prosessuaalisesta muutoksesta eikä kyse ole taannehtivasta rangaistuksen määräämisestä tai seuraamuksen ankaroitumisesta mm. perustuslain 8 §:ssä kielletyllä tavalla. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin katsottu, ettei ole riidatonta, etteikö taannehtivan rikoslain kielto tule tässä sovellettavaksi ja katsottu, että kysymys ehdotuksen suhteesta perustuslain 8 §:ssä säädettyyn rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen on syytä saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Edelleen asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että ehdotettua kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoa Suomessa ei ongelmitta voi perustaa siihen, että kuolemanrangaistus voidaan ilman tuomitun suostumusta panna täytäntöön ja muuntaa Suomessa vankeudeksi tilanteessa, jossa tuomittu Suomeen pakenemalla tai muuten Suomessa karttaa seuraamuksen täytäntöönpanoa, koska häntä ei palautuskiellon vuoksi lähtökohtaisesi voi palauttaa tuomiovaltioon eikä häneltä palautuskiellon vuoksi voida edellyttää muunlaista käyttäytymistä kuin kuolemanrangaistuksen välttämistä esimerkiksi tällaisen rangaistuksen täytäntöönpanoa karttamalla tai pakenemalla. Tämän vuoksi asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että asiassa on tarpeen saada perustuslakivaliokunnan lausunto suhteessa perustuslain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettuun palautuskieltoon.

Edellä esitettyyn viitaten lakivaliokunta pyytää eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoa siitä, miten esitystä on arvioitava Suomea velvoittavien ihmisoikeussopimusten sekä perustuslain säännösten kannalta.

Lakivaliokunnan puolesta

Juho Eerola

valiokunnan puheenjohtaja

Mikko Monto

valiokunnan apulaissihteeri